

Spremeniti vse

anarhistični poziv k akciji

Če bi lahko spremenila karkoli, kaj bi spremenila? Bi preostanek svojega življenja preživela na počitnicah? Poskrbela, da bi uporaba fosilnih goriv nehala povzročati klimatske spremembe? Morda bi hotela imeti etične banke in politike? Zagotovo pa bi bilo najmanj realistično, če bi želela vse pustiti tako, kot je zdaj, in bi hkrati pričakovala, da bo prišlo do sprememb.

Naše osebne finančne in čustvene težave odsevajo globalne pretrese in katastrofe. Do konca življenja lahko skušamo gasiti male požare enega za drugim, a kaj, ko imajo vsi skupen izvor. Pomagala nam ne bo nobena postopna reforma; vse skupaj moramo premisliti z neko povsem drugačno logiko.

**Da bi
spremenili
karkoli,
moramo
začeti
povsod.**

začnimo s
**prevzemanjem
nadzora
nad
našimi življenji**

Fantom svobode še vedno preganja svet, ki je ukalupljen v njegovo podobo. Obljubili so nam popoln nadzor nad odločanjem o lastnih življenjih. To naj bi nam omogočale vse institucije naše družbe.

Kaj bi počela v tem trenutku, če bi lahko svobodno odločala o vseh vidikih svojega življenja? Pomisli na ogromen potencial, ki ga ima tvoje življenje; na vsa razmerja, v katera bi lahko vstopala, na stvari, ki bi jih lahko izkusila, na vse tisto, kar bi osmislilo tvoj obstoj. Ob tvojem rojstvu se je zdelo, da prav nič ne more preprečiti, da postaneš to, kar boš hotela. Bila si neskončen potencial.

Običajno o tem ne razmišljam. Vrtoglavega občutka, kaj vse bi naša življenja lahko bila, se za trenutek zavemo le, ko nam je najlepše – ko se zaljubimo, obiščemo daljno deželo ali presežemo vsiljene omejitve.

Kaj omejuje realizacijo naših potencialov? Koliko vpliva imamo na okolje, ki nas obdaja, ali na to, kako preživljamo svoj čas? Birokrati, ki te presojujejo po zmožnosti, da slediš njihovim navodilom; ekonomija, ki te opolnomoči glede na to, koliko profita proizvedeš; vojska, ki vztraja, da je najboljši način, da 'postaneš vse, kar si lahko', če se podrediš njihovi avtoriteti... Je to res najboljši možen način življenja? Je to življenje, ki ga sami nadzorujemo?

V resnici imamo možnost odločati o naših življenjih. A ne zato, ker bi nam bila ta možnost podeljena, temveč zato, ker nam je ne more vzeti niti najbolj totalitarna diktatura. A v trenutku, ko skušamo ravnati skladno z našimi željami in potrebami, stopimo v konflikt s prav tistimi institucijami, ki naj bi nam domnevno zagotavljale svobodo.

začnimo odgovarjati sebi

Šefi in davčni uradniki radi govorijo o osebni odgovornosti. Toda, če bi lahko sami začeli prevzemati vso odgovornost za naša dejanja, bi kdo od nas sploh sledil njihovim ukazom?

Skozi zgodovino je bilo narejeno veliko več škode zaradi ubogljivosti kot pa zaradi hudobije. Orožje vojsk sveta je zgolj fizična manifestacija naše pripravljenosti, da se podrejamo. Če želiš prenehati prispevati k vojnam, genocidom ali zatiranju, je prvi korak, da nehaš slediti ukazom.

Enako velja za naše vrednote. Nešteti vladarji in pravilniki od nas zahtevajo brezpogojno podreitev. A četudi bi želeli odgovornost za naše odločitve prenesti na nekega boga ali dogmo, kako bi sploh izbrali na koga? Prav ti si tista, ki mora izbrati – če ti je to všeč ali ne. Običajno pa ljudje izberejo tisto, kar jim je najbolj znano ali priročno.

Za naša prepričanja in odločitve smo neizogibno odgovorni. Če začnemo odgovarjati samim sebi in se ne podrejamo več ukazom in tistim, ki nam jih dajejo, bomo mogoče še vedno prišli v medsebojne konflikte. Vendar bomo te lahko vsaj reševali na način, ki ga sami določimo, pri čemer ne bo več prihajalo do nepotrebne kopičenja tragedij zaradi agend drugih ljudi.

začnimo z gradnjo moči, ne oblasti

Delavci, ki delajo, imajo moč. Šefi, ki jim ukazujejo, imajo oblast. Stanovalci, ki vzdržujejo stanovanjsko zgradbo, imajo moč. Lastnik, čigar ime je vpisano v zemljiško knjigo, ima oblast. Reka ima moč. Dovoljenje za gradnjo jezu pa podeljuje oblast.

Moč sama po sebi ni nič zatiralskega. Ravno nasprotno, številne oblike moči so lahko prav osvobajajoče. Moč, da skrbimo za tiste, ki jih imamo radi. Moč, da se branimo in razrešujemo spore. Pa tudi moč izvajanja akupunkture, krmiljenja jadrnice ali zibanja na trapezu. Obstajajo načini, s katerimi razvijamo lastne zmožnosti in s katerimi hkrati povečujemo svobodo drugih. Vsakdo, ki deluje v smeri realizacije svojih polnih potencialov, nekaj daje tudi vsem ostalim.

Na drugi strani pa oblast nad drugimi pomeni prisvajanje njihove moči. Tisto, kar lahko odvzameš drugim, bodo drugi odvzeli tebi. Oblast vedno prihaja od zgoraj:

Vojak uboga **generala**, ta odgovarja **predsedniku**, temu pa oblast podeljuje **ustava**.

Župnik odgovarja **škofu**, škof **papežu**, ta pa **svetim tekstom**, ki se pri utemeljevanju svoje oblasti sklicujejo na **boga**.

Zaposleni je podrejen **lastniku**, ki je sluga **kupcem**, njim pa oblast podeljuje **denar**.

Policist izvršuje preiskovalni nalog, ki ga odobri **sodnik**, ta pa svojo oblast črpa iz **zakonov**.

Moškost, bela polt, lastnina: na vrhu vseh teh piramid ni nobenih despotov, temveč zgolj družbeni konstrukti - duhovi, ki hipnotizirajo človeštvo.

V tej družbi sta moč in oblast tako prepleteni, da ju le težka ločimo. Moč lahko obdržimo le v zameno za podreditev. Toda moč brez svobode ni vredna nič.

začnimo z odnosi, zgrajenimi na zaupanju

Za razliko od oblasti pri odnosih zaupanja moč usmerjamo k tistim, ki jo vzajemno delijo, in ne k tistim, ki jo le pasivno prejemajo. Človek, ki je pridobil zaupanje drugih, ne potrebuje oblasti. Če nekdo ni vreden zaupanja, zakaj bi mu podelili oblast? In komu danes zaupamo manj kot politikom, šefom in policiji?

Odsotnost vsiljenih nesorazmerij moči ljudi spodbuja h gradnji medsebojnega zaupanja in razreševanju konfliktov tako, da sta obe strani zadovoljni. V hierarhični družbi to ni mogoče, saj tisti, ki imajo oblast, konflikte enostavno zadušijo.

Tovarištvo je v svoji najboljši različici vez med radikalno enakimi posamezniki, ki se medsebojno podpirajo in preizprašujejo, pri čemer pa spoštujejo avtonomijo drug drugega. To je precej dober način za vrednotenje vseh naših odnosov. Če nam ne bi vsiljevali današnjih omejitev, kot so državljanstvo in ilegalnost, lastnina in dolg ter korporativne in vojaške hierarhije, bi lahko naše odnose preoblikovali na podlagi svobodnega združevanja in vzajemne pomoči.

začnimo s spravo posameznika in celote

»Tvoje pravice se končajo tam, kjer se začnejo pravice drugega.«
Česledimo tej logiki, več ljudi pomeni manj svobode.

A svoboda ni majhen balon osebnih pravic. Ne morejo nas tako zlahka ločiti enega od drugega. Zehanje in smeh sta nalezljiva ravno tako kot navdušenje in obup. Sestavljena sem iz fraz, ki pridejo iz mojih ust, pesmi, ki jih ne morem spraviti iz glave, razpoloženja, ki se ga nalezem od tovarišev. Ko vozim avto, ta onesnažuje zrak, ki ga ti dihaš. Ko uporabljáš zdravila, se ta izlijejo v vodo, ki jo vsi pijemo. Sistem, ki ga vsi ostali sprejemajo, je sistem, pod katerim moraš živeti tudi ti, a ko se mu drugi začnejo upirati, je to priložnost, da tudi ti na novo zastaviš svoje življenje. Tvoja svoboda se začne tam, kjer se začne moja, in se konča prav tam, kjer se konča tudi moja.

Nismo izolirani posamezniki. Naša telesa so sestavljena iz tisočeri različnih vrst, ki živijo v simbiozi. Telo ni zaprta trdnjava, temveč nenehen proces, znotraj katerega prehajajo hranila in mikrobi. Živimo v simbiozi s tisočeri drugimi vrstami, s prostranstvom bitij, ki vdihavajo, kar mi izdihnemo. Velikanski trop volkov ali večer, prepojen z oglašanjem žab, je toliko individualen in unitaren, kot je telo kogarkoli izmed nas. Ne delujemo v vakuumu, ki bi ga samousmerjal razum, temveč skozi nas kipi plimovanje celotnega kozmosa.

Jezik služi komunikaciji le zato, ker nam je vsem skupen. Enako velja za ideje in želje: izrazimo jih lahko, ker predstavljajo nekaj večjega od nas samih. Vsakega izmed nas sestavlja kaos nasprotujočih se sil, ki se raztezajo onkraj nas v prostoru in času. Ko se odločimo, katero od teh sil bomo negovali, določimo tudi, katere značilnosti bomo spodbujali v ljudeh, s katerimi se srečujemo.

Svoboda ni posest ali lastnina, temveč odnos. Ne gre za to, da se moramo ščititi pred zunanjim svetom, temveč za ustvarjanje presečišč, ki omogočajo realizacijo kar največ naših (z)možnosti. To ne pomeni, da moramo za vsako ceno iskati konsenz zavoljo konsenza, saj nam lahko tako konsenz kot konflikt razširita obzorja in oplemenitita življenje. A to je mogoče le, ko nas centralizirana moč ne more prisiliti k dogovoru ali spremeniti produktivnega konflikta v tekmovalno bitko za prevlado zmagovalca. Namesto da razbijamo svet v majhne fevde, raje izkoristimo naše medsebojne vezi.

začnimo z osvoboditvijo želje

Med odraščanjem v obstoječi družbi niti naše strasti niso zares naše. Da bi še naprej rutinirano vztrajali v svetu trga, so naše strasti skrbno oblikovane z oglasi in drugimi propagandnimi prijemi. Še več, zahvaljujoč indoktrinaciji so ljudje celo zadovoljni z aktivnostmi, ki jih bodo na dolgi rok zagotovo onesrečile. Ujeti smo v lastnem trpljenju, užitki pa so zadnji žebliji v naših krstah.

Če hočemo biti resnično svobodni, potrebujemo vzode, s katerimi lahko vplivamo na procese, ki proizvajajo naše želje. Osvoboditev ne pomeni le izpolnjevanje želja, ki jih imamo danes, temveč nam omogoča, da na novo mislimo meje mogočega tako, da se lahko naše želje spreminjajo skupaj z realnostmi, k ustvarjanju katerih nas spodbujajo. Osvoboditev pomeni, da obrnemo hrbet užitkom vsiljevanja, dominacije in posedovanja stvari. Namesto tega iščimo užitke, ki nas bodo iztrgali iz mašinerije poslušnosti in tekmovalnosti. Če ste kdaj premagali kakšno odvisnost, veste, kaj pomeni preoblikovati lastne želje.

začnimo z
uporom

Nestrpneži za sistemske probleme običajno krivijo določene skupine. Judje naj bi bili krivi za kapitalizem, ki ga žene kopičenje profita, migranti pa za gospodarsko recesijo. Nekateri ljudje za skorumpiran politični sistem krivijo posamezne politike. A problem niso ljudje, temveč sistem. Ni važno, kdo nam vlada – vsi vladarji proizvajajo nepravilno delitev moči in vsakodnevna drobna ponižanja. Težava ni v tem, da je sistem zašel s prave poti, ampak da sploh deluje.

Naši sovražniki niso posamezniki, temveč institucije in vsakodnevne rutine, ki nas odtujujejo drug od drugega in od nas samih. Znotraj nas namreč obstaja več konfliktov, kot jih je med nami. Tako skozi našo civilizacijo kot skozi naša prijateljstva in srca tečejo enake prelomnice, ki nas delijo. Ne spopadamo se z drugimi ljudmi, temveč z različnimi oblikami odnosov in različnimi načini življenja. Ko zavrnemo naše vloge v prevladujočem družbenem redu, se prelomnice razgalijo. Tako povabimo tudi druge, da zavzamejo stališče.

Najbolje bi bilo, če bi lahko v celoti odpravili vse oblike dominacije. Nočemo milejših oblik zatiranja, nočemo zamenjati pozicije zatiranih in zatiralcev in nočemo reformirati sistema zato, da bi ga spet stabilizirali. Bistvo protestov ni pozivanje k bolj legitimnim zakonom in voditeljem. Na njih okusimo, kako je mogoče svet spreminjati na podlagi naše lastne moči in spodbujamo druge, da to počnejo tudi sami, hkrati pa preprečujemo oblasti, da se vmešava v naša življenja. To ni vprašanje vojne oziroma opozicijskega konflikta med vojaškimi formacijami, ampak vprašanje nalezljive nepredeljivosti.

Ni dovolj, da izobražujemo, razpravljamo in čakamo, da se srca in umi drugih ljudi spremenijo. Šele, ko se naše ideje izrazijo skozi delovanje in ko ljudi soočimo s konkretnimi izbirami, diskusija preneha biti abstraktna. Večina ljudi se izogiba teoretičnim razpravam, a ko se nekaj začne dogajati, ko je na kocki veliko, in ko ljudje vidijo, da obstajajo pomenljive razlike med nasprotujočimi si stranmi, tudi sami začutijo, da morajo izbrati stran. Ne potrebujemo enotnosti, niti ne celostnega razumevanja sveta, ravno tako kot ne potrebujemo natančnih navodil do točno določenega cilja. Potrebujemo le pogum, da začnemo hoditi po drugi poti.

problem je nadzor

Kaj so znaki, da si v nasilnem razmerju? Tisti, ki te zlorablja, morda skuša nadzorovati tvoje obnašanje ali diktirati tvoje misli; blokira ali regulira tvoj dostop do virov preživetja; ti grozi ali te nasilno zlorablja, morda pa te postavlja v pozicijo odvisnosti, kjer te ima pod nenehnim nadzorom.

Takšno vedenje lahko pripišemo individualnim nasilnežem, a enak vzorec obnašanja velja tudi za davčno upravo, varnostne službe in večino drugih institucij, ki upravljajo z družbo. Praktično vse institucije temeljijo na ideji, da je potrebno ljudi nadzorovati, voditi in upravljati.

Večje kot so družbene neenakosti, ki nam jih vsiljujejo, bolj nas morajo nadzorovati, da jih lahko ohranjajo. Po eni strani oblast izvaja brutalen nadzor nad posamezniki; denimo z napadi z brezpilotnimi letali, s specialnimi enotami policije, z zapiranjem v samice in z rasnim profiliranjem. Po drugi strani pa je nadzor tudi vseprisoten in neviden, saj je vgrajen v infrastrukturo družbe. Kaže se v enačbah, ki določajo kreditno sposobnost in zavarovalne premije, v zbiranju statističnih podatkov, ki so aplicirani na urbane prostorske načrte, v arhitekturi spletnih strani za zmenke in platform družbenih omrežij. Varnostne službe nadzirajo, kaj počnemo na internetu, a to ni nič v primerjavi s tem, koliko nadzora nad našimi življenji imajo algoritmi, ki določajo, kaj na internetu sploh vidimo.

Ko so neskončni potenciali življenja zreducirani na zbirko opcij, kodiranih v enke in ničle, med sistemom, ki ga živimo, in življenji, ki si jih lahko zamislimo, ni več razlike. Ne zato, ker bi dosegli popolno svobodo, temveč zato, ker bomo njeno nasprotje zgradili do popolnosti. Svoboda ne pomeni izbirati med različnimi možnostmi, temveč možnost oblikovati vprašanja.

problem je hierarhija

Za vsiljevanje neenakosti obstaja mnogo različnih mehanizmov. Nekateri, kot na primer sodni sistem, za svoj obstoj potrebujejo centraliziran državni aparat. Ostali mehanizmi, kot so lobistične mreže vplivnih posameznikov in predpisane vloge spolov, pa lahko delujejo tudi na bolj neformalne načine.

Dejstvo je, da so nekateri od teh mehanizmov danes že popolnoma diskreditirani. Kdo še verjame v božjo upravičenost oblasti kraljev, pa čeprav si več stoletij nihče ni mogel niti zamisliti drugačne družbene ureditve? Nekateri mehanizmi pa še vedno ostajajo tako globoko zakoreninjeni, da si življenja brez njih sploh ne znamo predstavljati. Kdo si lahko predstavlja svet brez zasebne lastnine? A pomembno se je zavedati, da so vse to le družbeni konstrukti; so realni, a ne neizogibni. Obstoj najemodajalcev in direktorjev ni prav nič bolj naraven, nujen ali koristen od obstoja cesarjev.

Vsi ti mehanizmi so se razvili z roko v roki in se med seboj le še krepili. Zgodovina rasizma je tako neločljivo povezana z zgodovino kapitalizma. Ne rasizem ne kapitalizem pa nista možna brez kolonizacije, suženjstva ali zatiranja glede na barvo kože, s čimer so razdelili delavstvo in še danes določajo, kdo bo sedel v zaporih in živel v barakarskih naseljih. Podobno je s sistematično belo prevlado, ki je individualno nasilje nikoli ne bi moglo vsiliti brez infrastrukture države in drugih družbenih hierarhij. Dejstvo, da v Združenih državah Amerike nad temi rasističnimi strukturami gospoduje temnopolti predsednik, te le še bolj stabilizira, saj je tak predsednik izjema, ki opravičuje pravilo.

Povedano drugače: koga mislite, da bo nadlegovala policija, dokler ta obstaja? Koga bodo tlačili v zapore, dokler ti stojijo? In kdo bo reven, dokler bo vse okoli nas pustošila revščina? Upanje, da lahko v družbi, ki je utemeljena na hierarhiji, dosežemo radikalno enakost, je naivno. Res je, da karte lahko premešamo, a komplet le-teh ostaja isti.

problem so meje

Če bi nas napadla vojska, ki bi posekala drevesa, zastrepila reke in prisilila ljudi, da se ji podredijo, bi se številni gotovo uprli z orožjem. A ko takšno agresijo izvajajo lokalne vlade, jim patrioti ubogljivo kimajo, plačujejo davke in otroke pošiljajo v njihove šole.

Meje nas ne ščitijo, temveč nas delijo. Med ljudmi, ki so izključeni, ustvarjajo nepotrebna trenja, hkrati pa med tistimi, ki ostajajo znotraj mej, zastirajo resnične razlike. Tudi najbolj demokratične vlade so utemeljene na takšnem razlikovanju med vključenimi in izključenimi, med tistimi, ki so zakonsko priznani, in tistimi, ki to niso. V rojstnem kraju demokracije, antičnih Atenah, je bilo v politični proces odločanja vključena le peščica moških, ustanovni očetje sodobne demokracije v ZDA pa so bili sužnjelastniki. Tudi danes je državljanstvo še vedno tisti mehanizem, ki vsiljuje pregrado med vključenimi in izključenimi prebivalci. Spomnimo se, kako je Slovenija vsakršnega nadzora nad lastnimi življenji oropala izbrisane.

Liberalci sanjarijo o svetu, kjer bi meje vključenosti razširili tako daleč, da bi bil cel svet združen v en ogromen demokratični projekt. A neenakost je v samem jedru te strukture. Na vsaki ravni družbe je na tisoče malih mej; od nadzornih točk, ocen kreditnih sposobnosti, gesel, ki preprečujejo dostop do podatkov, pa vse do večini nedostopnih cen. Vse te meje nas delijo na tiste, ki imajo moč, in tiste, ki smo nemočni. Potrebujemo oblike pripadanja, ki niso utemeljene na izključevanju, ki ne centralizirajo moči in legitimnosti in ki ne zajezijo empatije znotraj zaprte skupnosti.

problem je predstavništvo

Edini način, da imamo moč, je, da si jo vzamemo, saj lahko naše prave interese spoznamo le, če jih začnemo zares zasledovati. Če moramo vsakič, ko želimo vplivati na svet okoli nas, to storiti skozi posredništvo predstavnikov ali pa pri tem spoštovati birokratske postopke, postanemo odtujeni drug od drugega in svojih lastnih potencialov. Vsak vidik moči, ki se ji odpovemo, se ponovno pojavi kot nekaj nerazpoznavnega in sovražnega. Politiki, ki nas vsakič znova razočarajo, nam v resnici le kažejo, v kolikšni meri smo se odpovedali moči odločanja o lastnih življenjih, policijsko nasilje pa je le temačna posledica naše želje po izogibanju prevzemanja osebne odgovornosti nad dogajanjem v naših soseskah.

V času informacijske dobe je celo naš ugled postal ločen od nas. Je kot vampir, ki nam pije kri, saj mora za potrebe ustvarjanja javne podobe vsak posameznik nenehno delovati kot svoj lasten tajnik. Bi v različne internetne profile, ta zlata teleta, ustvarjena po naši podobi, vlagali toliko časa in energije, če ne bi bili odtujeni drug od drugega in če ne bi med seboj tekmovali, da se lahko prodamo na številnih kariernih in družbenih trgih?

Ni nas mogoče reducirati. Nadomestiti nas ne morejo ne delegati ne abstrakcije. Če ljudi z reduciramo na demografske kazalnike, realno izkušnjo pa na podatke, izgubimo vpogled v vse dragocene in edinstvene trenutke v življenju. Potrebujemo nekaj, kar nam ne more dati noben predstavnik ali predstavništvo: rabimo prisotnost, bližino, neposreden medsebojni kontakt in popoln nadzor nad lastnimi življenji.

problem so voditelji

Vodenje je družbena motnja, ki večini sodelujočim v določeni skupini onemogoča prevzeti iniciativo oziroma kritično premisliti svoja dejanja. Dokler bomo delovanje razumeli kot lastnino določenih posameznikov, ne pa kot odnos med ljudmi, bomo vedno odvisni od voditeljev in prepuščeni njihovi milosti. Vzorni voditelji so enako nevarni kot tisti, ki so očitno skorumpirani, saj si s pohvale vrednimi odlikami le še utrjujejo svojo pozicijo in pridobivajo spoštovanje ljudi. S tem pa tudi utrjujejo legitimnost vodenja.

Ko se policija pojavi na protestu, je njihovo prvo vprašanje vedno: »Kdo je tu vodja?« Tega ne sprašujejo, ker bi bili voditelji ključni za uspešno kolektivno akcijo, temveč zato, ker vodje gibanje delajo ranljivo. Ko so konkvistadorji prispeli v Novi svet, so staroselcem postavili isto vprašanje, in kjerkoli so dobili odgovor, so si prihranili stoletja težav, ki bi zanje nastopile, če bi si morali sami podjarmiti prebivalstvo. Dokler imamo voditelje, so ti namreč lahko povišani, zamenjani ali vzeti za talca. Odvisnost od voditeljev je v najboljšem primeru naša Ahilova peta, v najslabšem pa reproducira interese oblasti in strukturo moči med tistimi, ki jim nasprotujejo. Bolje je, da ima vsakdo občutek zmožnosti delovanja in lastno agendo.

problem je vlada

Vlade nam obljublajo pravice, a nam lahko le odvzamejo svobščine. V temelju ideje o pravicah se skriva centralizirana moč, ki jih lahko podeljuje in varuje. Vse pravice, ki nam jih država lahko podeli, nam jih lahko tudi odvzame. Če vladi prepustimo moč, da namesto nas reši eno težavo, s tem ustvarimo le nove. Nesmemo spregledati, da vlade svoje moči ne dobijo same od sebe, temveč si prisvajajo našo moč, ki bi jo lahko sami uporabili veliko učinkoviteje, če nas pri tem ne bi ovirala zakomplicirana birokratska mašinerija predstavnštva.

Tako najbolj liberalne demokracije kot najbolj avtoritarne režimi delujejo po enakem principu – da bi znotraj sistema monopolizirali uporabo sile, centralizirajo moč in legitimnost. Pri tem je nepomembno ali birokrati, ki s tem sistemom upravljajo, odgovarjajo kralju, predsedniku ali volivcem. Zakoni, birokracija in policija tako v demokraciji kot v diktaturi funkcionirajo enako in so bistveno starejši od same ideje demokracije. Edina razlika med njihovo uporabo v obeh režimih je, da v demokraciji lahko izvolimo tiste, ki jih upravljajo. Zato nas poskušajo prepričati, da so zakoni, birokrati in policija na naši strani, pa čeprav delujejo proti nam.

Diktature so inherentno nestabilne. Njihovi voditelji lahko pobijejo, zaprejo in operejo možgane celim generacijam, vendar bodo njihovi otroci vsakič znova izumljali nove oblike boja za svobodo. Če pa je posamezniku ponujena možnost, da voljo večine vsiljuje vsem drugim, dobimo sistem, za katerim se vsi prostovoljno poenotijo, pa čeprav jih sili v boj drug proti drugemu. Bolj kot so ljudje prepričani, da lahko vplivajo na delovanje represivnih državnih institucij, bolj bodo te institucije priljubljene. Morda to pojasnjuje, zakaj je globalni razcvet demokracij

sovpadal z neverjetnimi neenakostmi pri distribuciji bogastva in moči. Nobena druga oblika vladanja namreč ne bi mogla stabilizirati tako negotove situacije.

Ko je moč centralizirana, morajo ljudje za to, da pridobijo vsaj malo vpliva nad lastno usodo, gospodovati nad drugimi. Boji za avtonomijo se spremenijo v boje za politično moč – pomislite le na državljanske vojne v postkolonialnih državah, ki potekajo med ljudmi, ki so nekoč mirno sobivali. Da bi obdržali oblast, morajo biti voditelji v nenehni vojni z lokalnim prebivalstvom in tujci. Cariniki, ki so nekoč preganjali migrante na mejah, po vstopu Hrvaške v EU po vsej državi v spremstvu policije lovijo delavke in delavce, ki ne morejo preživeti drugače, kot da delajo na črno.

Kjerkoli obstajajo hierarhije, sistem favorizira ljudi z družbenega vrha. Ko zahtevamo več nadzora nad koruptivnim delovanjem politikov in tajkunov, se zanašamo na sistem, pred katerim bi se v resnici morali braniti. Edini način, da vplivamo na oblast, ne da bi nas ta posrkala v svojo igro, je, da razvijemo horizontalne mreže, ki bodo delovale avtonomno. Takrat, ko bomo toliko močni, da nas bo oblast morala vzeti resno, bomo v resnici že dovolj močni, da sami rešimo vse svoje težave.

Pot do svobode poteka skozi prakso svobode. Namesto enega načina boja, potrebujemo mnogo različnih front, na katerih bomo prakticirali našo moč. Namesto enega vira, ki bi presojal legitimnost naših dejanj, moramo ustvariti prostor, ki bo omogočal mnogotere oblike upora. Namesto prisile, ki je vgrajena v vsako vlado, moramo graditi strukture odločanja, ki temeljijo na avtonomiji. Razviti moramo prakse samoobrambe, s katerimi se bomo borili proti oblasti željnim posameznikom.

problem je profit

Denar je idealen mehanizem za uveljavljanje neenakosti. Zdi se, da zaradi svoje abstraktnosti lahko predstavlja karkoli. Zaradi svoje univerzalnosti ga kot neizbežno dejstvo sprejemajo ljudje, ki sicer nimajo nič skupnega. Za razliko od pripisanih pravic, ga lahko zaradi njegove anonimnosti v trenutku prenesemo od ene osebe do druge. Denar pa je tudi fluiden. Lažje kot je v hierarhični družbi zamenjati pozicijo, bolj se hierarhija stabilizira. Številni, ki bi se sicer borili proti diktatorjem tako sprejemajo diktat trga.

Ko je vsa vrednost stlačena v en sam instrument, je celo iz nenadomestljivih trenutkov naših življenj iztisnjen kakršenkoli pomen, saj ti trenutki postanejo simboli abstraktne računice oblasti. Vse, kar ne more biti finančno ovrednoteno, je potisnjeno na stranski tir. Življenje postane pehanje za denarjem – vsi proti vsem, prodajaj ali bodi prodan.

Ustvarjati profit pomeni, da ima nekdo v primerjavi z drugimi več nadzora nad družbenim bogastvom. Vsi ne moremo profitirati istočasno. Da lahko ena oseba nekaj pridobi, mora druga oseba nekaj izgubiti. Da bi šefi ustvarili profit, morajo delavci delati. Več kot delavci delajo, večji je finančni prepad med njimi in investitorji.

Sistem, ki temelji na profitu, revščino ustvarja z enako hitrostjo, kot kopiči bogastvo. Zaradi pritiska po tekmovalnosti se v tem sistemu inovacije rojevajo hitreje kot v kateremkoli drugem, a vzporedno rastejo tudi neskladja. Tako kot so nad pešci nekoč vladali jahalci, danes brezpilotna letala plujejo nad motoristi in brezdomci. Ker se morajo ljudje gnati za profitom, namesto da bi stvari producirali zaradi svojih potreb, je rezultat takšnega dela lahko katastrofalen. Klimatske spremembe so le zadnje v nizu katastrof, ki jih ne morejo zaustaviti niti najvplivnejši kapitalisti. Je že tako, da kapitalizem podjetnikov ne nagrajuje za odpravljanje težav, temveč za profitiranje na njihov račun.

problem je lastnina

Kapitalizem je utemeljen na pravici do zasebne lastnine. Ta je še eden izmed družbenih konstruktov, ki smo ga podedovali iz časa kraljev in aristokratov. Res je, da dandanes lastnina od ene osebe do druge potuje precej hitreje kot nekoč, a koncept ostaja enak. Ideja lastnine namreč opravičuje uporabo nasilja, s katerim nam vsilijo umetno ustvarjen neenak dostop do zemlje in naravnih bogastev.

Nekateri verjamejo, da bi lastnina lahko obstajala brez države. A če lastninske pravice ne uveljavlja centralizirana oblast, te pravice nimajo nobenega pomena. In dokler bo obstajala centralizirana oblast, v resnici prav nič ne bo zares naše. Denar, ki ga zaslužiš, natiska država, ki pobere tudi davke ter zaslužek podredi inflaciji. Tvoje vozilo je nadzirano z registrskimi tablicami. Tvoja hiša ne pripada tebi, ampak banki, ki ti je zanjo odobrila posojilo. In četudi je posest morda v tvoji lasti, te država lahko tudi razlasti.

Kako lahko zaščitimo stvari, ki so za nas pomembne? Vlade obstajajo le, dokler nam lahko jemljejo moč, in vedno bodo vzele več, kot nam bodo dale. Trgi nas nagradijo le, če osleparimo druge, ti so nagrajani, če osleparijo nas. Edino zagotovilo, da se to ne bo dogajalo, so naše družbene vezi. Če želimo biti varni, potem moramo ustvarjati mreže, temelječe na medsebojni pomoči, ki so se sposobne pred državo tudi braniti.

Če denar in lastnina ne bi obstajala, bi naš odnos do stvari določali medsebojni odnosi. Danes velja obratno: naše medsebojne odnose določa naš odnos do stvari.

Odprava lastnine ne bi pomenila, da bi izgubili svoje osebne stvari. To bi pomenilo le, da nam ne izterjevalci nezlom finančnih trgov ne bi mogli vzeti tistega, od česar je odvisno naše življenje. Namesto, da bi delali po navodilih birokratov, bi zadovoljevali svoje potrebe. Ne bi se več medsebojno izkoriščali, temveč bi raziskovali prednosti so-odvisnosti.

Družba brez lastnine je največji strah vsake barabe, saj se ta zaveda, da bi ga brez bogastva ljudje ocenjevali le po njegovih dejanjih. Če denar ne bi obstajal, bi se med seboj vrednotili le na podlagi tega, koliko pozitivnega prinesemo v življenja drugih, ne pa glede na to, v kolikšni meri lahko podkupimo ljudi, da delajo namesto nas. Ker je v družbi brez profita vsako dejanje hkrati že nagrada, ljudje nimajo potrebe po nesmiselnem ali uničujočem delovanju. Strast, tovarištvo in radodarnost – stvari, ki v življenju dejansko nekaj veljajo, bodo v izobilju. V obstoječe pehanje za uspehom nas z vsiljevanjem logike pomanjkanja prisilijo šele armade policistov in geodetov.

poslednji zločin

Sleherni družbeni red je utemeljen na zločinu – zločinu, ki je uničil prejšnji red. Ker vsak naslednji družbeni red ljudje jemljejo za edini možen, ta postane legitimen. Če je bil ustanovni zločin v Sloveniji upor proti jugoslovanski federaciji, bo ustanovni zločin prihodnje družbe (če seveda sploh uspemo preživeti v tej) uničil vse zakone in institucije zdajšnjega družbenega reda.

Koncept zločina pooseblja vse, kar presega meje obstoječe družbe, v dobrem in slabem smislu. Vsaka družba namreč preganja tisto, kar ne more nadzirati ali vključiti. Zato vedno že vsebuje tudi možnost lastnega uničenja.

Nič ne traja večno, niti imperiji in civilizacije. A kaj je tisto, kar bi lahko nadomestilo zdajšnjo družbo? Si sploh lahko zamislimo družbo, ki ne bi temeljila na delitvi na legitimno in nelegitimno življenje, na zakonitost in kriminal, na vladarje in vladane? Kaj bi bil lahko naš *poslednji zločin*?

ANARHIJA je stanje, ko družbeni red ni vzpostavljen s silo. Je svoboda, proces nenehnega preoblikovanja nas samih in naših odnosov.

Vsak avtonomen proces ali fenomen, najsi bo to deževni pragozd, krog prijateljev ali tvoje lastno telo, je anarhična harmonija, ki vztraja skozi nenehno spremembo. Na drugi strani se lahko vodenje od zgoraj navzdol ohranja le z nadzorom ali prisilo. To lahko denimo vidimo v negotovi disciplini, ki jo poskušajo vsiliti učitelji v razredih, na industrijskih farmah, kjer pesticidi in herbicidi branijo sterilne vrste genetsko spremenjene koruze ali v krhki hegemoniji svetovnih velesil.

ANARHIZEM je ideja, da je vsakdo upravičen do odločanja o lastnem življenju. Noben zakon, vlada ali proces odločanja niso pomembnejši od potreb in želja dejanskih človeških bitij. Ljudje morajo imeti moč, da svobodno gradijo svoja razmerja v smeri medsebojnega zadovoljstva, in da se lahko postavijo zase, kot sami menijo, da je prav.

Anarhizem ni ne dogma ne zbirka receptov. Ni demokracija, torej sistem, ki naj bi domnevno deloval, če bi ga le dobro vzpostavili. Ni komunizem, ki naj bi ga lahko realizirali šele v neki daljni prihodnosti. Anarhizem je način delovanja in vstopanja v odnose, ki ga lahko začnemo živeti tu in zdaj. Ko se sprašujemo o vrednotah ali smeri delovanja, lahko začnemo s preprostim vprašanjem: kako bo razporejena moč?

ANARHISTKE in anarhisti nasprotujemo vsem oblikam hierarhij. Smo proti vsaki valuti, ki se koncentrira v rokah peščice in proti vsakemu mehanizmu, ki nam preprečuje realizacijo naših polnih potencialov. V boju proti zaprtim sistemom se z močjo, ki nas bo osvobodila, veselimo neznanega, ki je pred nami, in kaosa, ki je v nas.

To je projekt kolektiva CrimethInc., mednarodne mreže revolucionarjev.

Na spletni strani **crimethinc.com** lahko najdete naše knjige, filme, radijske oddaje in pričevanja o uporih po vsem svetu iz prve roke.

Ta tekst smo sestavili v sodelovanju s tovariši iz petih kontinentov, med drugim tudi s tovarišicami in tovariši iz Federacije za anarhistično organiziranje, ki v boju proti vsem oblikam izkoriščanja združuje anarhistke in anarhiste iz Slovenije in Hrvaške. V več kot dvajsetih jezikih je digitalna kopija tega teksta na voljo na spletni strani **tochangeeverything.com**, v slovenščini pa skupaj z ostalim materialom in kontakti na spletni strani **a-federacija.org**.

Ker so te ideje tako običajne, so lahko uporabne zgolj za izjemne ljudi. Na srečo si eden/ena izmed teh ljudi.

Če bereš to besedilo, si del upora.

Ko nam postane jasno, koliko skupnega imajo različne institucije in mehanizmi zatiranja, nam postane jasno tudi, da so naši individualni boji del nečesa večjega od nas. Nečesa, kar nas lahko poveže. Ko se združujemo na podlagi takšnih povezav, se vse spremeni. Ne le naši boji, ampak tudi naš občutek delovanja in zmožnost radosti. Končno dobimo občutek, da imajo naša življenja smisel. Vse, kar je potrebno, da se najdemo, je, da začnemo delovati skladno z neko povsem drugačno logiko.

**Da bi
spremenili
vse,
začnimo
povsod.**

NE OKLEPAJ SE STAREGA SVETA

crimethinc.com